

Sygn. akt III APa 82/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 stycznia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Tadeusz Szweda (spr.)
Sędziowie	SSA Jolanta Pietrzak SSA Marek Żurecki
Protokolant	Elżbieta Szewczyk

po rozpoznaniu w dniu 20 stycznia 2017r. w Katowicach

sprawy dyscyplinarnej E. G. (E. G.)

w związku z odwołaniem E. G.

od orzeczenia Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Ministrze Edukacji Narodowej z dnia 19 marca 2014r. sygn. akt OKDN.121.82.2014

uchyla zaskarżone orzeczenie Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Ministrze Edukacji Narodowej oraz poprzedzające je orzeczenie Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Wojewodzie (...) i umarza postępowanie w sprawie.

/-/SSA J.Pietrzak /-/SSA T.Szweda /-/SSA M.Żurecki
Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III APa 82/16

UZASADNIENIE

Orzeczeniem z 9 września 2016r. Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna dla Nauczycieli przy Ministrze Edukacji Narodowej utrzymała w mocy orzeczenie Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Wojewodzie (...)

z 18 czerwca 2014r., Nr KO.1.5843.2.4.2014, którym E. G. została uznana winną tego, że:

w dniach 13 i 14 czerwca 2005r. w M. bez wiedzy i zgody prawnych opiekunów (rodziców) i samych dzieci nagrywała ich wypowiedzi w toku rozmowy na terenie Szkoły Podstawowej w M.,

w okresie od 7 czerwca 2005r. do 10 lipca 2005r. pomawiała nauczycielkę Szkoły Podstawowej w M. Z. W. o znęcanie się psychiczne i fizyczne nad uczniami, narażając ją na utratę zaufania koniecznego do wykonywania zawodu, czym przyczyniała się do stwarzania złej atmosfery w pracy, za co została jej wymierzona kara nagany z ostrzeżeniem.

Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna uznała, że zarzuty postawione obwinionej zostały udowodnione na różnych etapach postępowania zeznaniami świadków, jej pismem potwierdzającym ich zaistnienie. W toku rozprawy odwoławczej obwiniona przyznała się do nich. Jednak wielokrotnie podkreślała, że jej działanie motywowane było dobrem dzieci.

Obwiniona, próbując dojść prawdy i podejmując działania niewątpliwie w dobrej wierze, mimowolnie naruszyła dobro dzieci i prawa ich rodziców.

W ocenie Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej takie działanie zdecydowanie naruszało przepisy zawarte w art. 6 Karty Nauczyciela.

W świetle zgromadzonych dokumentów, a także w oparciu o przebieg rozprawy odwoławczej, odnosząc się do drugiego zarzutu zawartego w orzeczeniu dyscyplinarnym, Komisja stwierdziła, że obwiniona swoimi działaniami przyczyniła się do stworzenia złej atmosfery w pracy i naraziła nauczycielkę na utratę zaufania koniecznego do wykonywania zawodu.

Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna dla Nauczycieli przy Ministrze Edukacji Narodowej uważa, że nauczyciel to osoba wykonująca zawód zaufania publicznego. Od osoby, której opiece powierza się dzieci, wymaga specjalistycznego przygotowania pedagogicznego oraz szczególnych umiejętności, w tym rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie ze stresem, prawidłowego reagowania na sytuacje kryzysowe, a także umiejętności budowania relacji opartych na współpracy z dziećmi, ich rodzicami i innymi nauczycielami w szkole.

Zdaniem Odwoławczej Komisji, tego wszystkiego zabrakło w działaniach obwinionej. W ocenie Komisji, obwiniona swoimi działaniami i zachowaniem uchybiła godności zawodu nauczyciela i obowiązkowi, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 26 stycznia 1982r. - Karta Nauczyciela, dlatego postanowiła, jak w sentencji.

Odwołanie od orzeczenia dyscyplinarnego Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Ministrze Edukacji Narodowej z 9 września 2016r. wniósł obrońca E. G., zarzucając zaskarżonemu orzeczeniu:

1. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982r. Karta Nauczyciela w zw. z art. 101 § 2 k.k., art. 102 k.k. i art. 212

§ 1 k.k., poprzez nieuznanie, że postępowanie dyscyplinarne w przedmiotowej sprawie podlegało umorzeniu ze względu na przedawnienie karalności zarzucanego obwinionej czynu;

2. naruszenie przepisów postępowania, tj. § 45 ust. 1 w zw. z § 16 ust. 3, § 29

ust. 4 i § 30 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia

22 stycznia 1998r. w sprawie komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli i trybu postępowania dyscyplinarnego (Dz. U. z 1998r., nr 15, poz. 64), poprzez utrzymanie w mocy zaskarżonego orzeczenia Komisji Dyscyplinarnej

dla Nauczycieli przy Wojewodzie (...), pomimo nieprzeprowadzenia przez Komisję postępowania dowodowego, oddalenie wniosków dowodowych obwinionej, co skutkowało naruszeniem prawa do obrony i nierozpoznanie istoty sprawy.

Wskazując na podniesione wyżej zarzuty, na podstawie art. 368 § 1 pkt 5 w zw. z art. 386 § 1 i 3 k.p.c., wniósł o:

uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości wobec stwierdzenia, że nastąpiło przedawnienie karalności czynu zarzucanego obwinionej i umorzenie postępowania, ewentualnie

zmianę zaskarżonego orzeczenia przez uniewinnienie obwinionej od stawianych jej zarzutów.

Zdaniem odwołującej, zaskarżone orzeczenie Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Ministrze Edukacji Narodowej jest błędne i podlegać winno uchyleniu.

W uzasadnieniu skarżąca wskazała że zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 stycznia 1998r. w sprawie komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli i trybu postępowania dyscyplinarnego (Dz. U. z 1998r., nr 15, poz. 64), nie wszczyna się postępowania dyscyplinarnego, a wszczęte umarza, gdy nastąpiło przedawnienie odpowiedzialności dyscyplinarnej o którym mowa w art. 81 ust. 1 ustawy Karta Nauczyciela. Stosownie do treści tego w brzmieniu obowiązującym w dacie czynu zarzucanego obwinionej i w okresie toczącego się postępowania - postępowanie dyscyplinarne nie może być wszczęte po upływie 3 miesięcy od dnia uzyskania przez właściwy organ, przy którym powołana została komisja dyscyplinarna, wiadomości o popełnieniu czynu uzasadniającego nałożenie kary i po upływie 3 lat od popełnienia tego czynu. Jeżeli jednak czyn stanowi przestępstwo, okres ten nie może być krótszy od okresu przedawnienia ścigania tego przestępstwa. Mając na uwadze orzecznictwo w zakresie tej problematyki, należy uznać, że skoro obwinionej zarzucono popełnienie czynów skutkujących odpowiedzialnością dyscyplinarną w dniach 13 i 14 czerwca 2005r. (zarzut nr 1 dotyczący nagrywania rozmowy z uczniami) oraz w okresie od dnia 7 czerwca 2005r. do dnia 10 lipca 2005r. (zarzut nr 2 dotyczący przestępnego pomawiania Z. W.), to terminy przedawnienia obu czynów upłynęły jeszcze przed wydaniem orzeczenia w I instancji przez Komisję Dyscyplinarną dla Nauczycieli przy Wojewodzie (...). Postępowanie dyscyplinarne przeciwko obwinionej zostało wszczęte dnia 8 czerwca 2006 r. Zgodnie z treścią art. 81 ust. 1 Karty Nauczyciela w brzmieniu obowiązującym w dacie czynu, przedawnienie karalności pierwszego z czynów zarzucanych obwinionej nastąpiło z dniem 14 czerwca 2008r., jako, że czyn ten nie stanowił przestępstwa.

Z kolei nawet w przypadku uznania, że drugi z czynów zarzucanych obwinionej stanowił przestępstwo, to w oparciu o regulację art. 101 § 2 i art. 102 k.k. w związku z art. 81 ust. 1 Karty Nauczyciela należałoby uznać, że termin przedawnienia drugiego z czynów zarzucanych E. G., polegającego na przestępnym pomawianiu Z. W., upłynął najpóźniej z dniem 10 lipca 2013r. Wynika to z tego, że karalność przestępstwa ściganego z oskarżenia prywatnego, a takim jest przestępstwo zniesławienia określone w art. 212 § 1 k.k., ustaje z upływem roku od czasu, gdy pokrzywdzony dowiedział się o osobie sprawcy przestępstwa, nie później, niż z upływem 3 lat od czasu jego popełnienia (art. 101 § 2 k.k.). Przy tym, jeżeli w okresie wyżej wskazanym, a więc w okresie roku - bowiem w tym czasie pokrzywdzona Z. W. dowiedziała się o pomówieniu - wszczęto postępowanie przeciwko sprawcy, karalność przestępstwa przedawnia się w upływie 5 lat od zakończenia tego okresu (art. 102 k.k.). Zatem od daty 10 lipca 2006r. biegł termin 5 lat przedawnienia karalności popełnionego przez obwinioną czynu i upłynął w dniu 10 lipca 2011r. Jeżeli nawet zaś przyjąć, że pokrzywdzona nie dowiedziała się w ciągu roku o osobie sprawcy, to przedawnienie karalności drugiego z zarzucanych obwinionej czynów nastąpiłoby z dniem 10 lipca 2013r.

Podkreślenia przy tym wymaga fakt, że terminy przedawnienia karalności określone w art. 101-102 k.k. mają charakter bezwzględny. Oznacza to, że z ich upływem nie jest możliwe ukaranie sprawcy. Nadto skarżąca podniosła, że orzeczenie wydane przez Odwoławczą Komisję Dyscyplinarną dla Nauczycieli przy Ministrze Edukacji Narodowej obarczone jest wadliwością, polegającą na rażącym naruszeniu przepisów o postępowaniu dyscyplinarnym wobec nauczycieli.

W toku rozprawy przed Komisją Dyscyplinarną orzekającą w I instancji, zaniechano przeprowadzenia dowodu z wyjaśnień obwinionej, jak i dowodu z zeznań wnioskowanych przez nią świadków. Tym samym, Komisja Dyscyplinarna pozbawiła obwinioną wpływu na przebieg postępowania, wbrew normie wynikającej z § 29 ust. 4 rozporządzenia. Komisja Dyscyplinarna ograniczyła się do oceny dowodów zgromadzonych w postępowaniu wyjaśniającym. Powyższe uchybienie procesowe organu orzekającego w I instancji skutkowało naruszeniem prawa do obrony obwinionej i nierozpoznaniem istoty sprawy.

Brak stosownej reakcji organu odwoławczego prowadzi z kolei do kolejnego uchybienia przepisom postępowania, polegającego na przejściu do porządku dziennego nad biernością organu orzekającego w I instancji w zakresie postępowania dowodowego (odnośnie wyjaśnień obwinionej, o odebranie których wnosił obrońca), odnośnie negatywnego rozpoznania wniosku dowodowego o przesłuchanie świadków.

Ponadto odwołujący zwrócił uwagę na wadliwość uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia, w zakresie zaniechania przez Odwoławczą Komisję Dyscyplinarną odniesienia się do zarzutów stawianych przez obrońcę w odwołaniu od orzeczenia wydanego w I instancji. Brak jest merytorycznego odniesienia się do zarzutów dotyczących w szczególności przebiegu postępowania w zakresie oddalenia wniosków dowodowych obwinionej.

Obwiniona w swym odwołaniu również wniosła o zmianę zaskarżonego orzeczenia, poprzez uznanie jej za niewinną albo uchylenie orzeczenia i umorzenie postępowania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zasadny jest podniesiony w odwołaniach zarzut przedawnienia karalności i w tej sytuacji bezprzedmiotowe jest odnoszenie się do pozostałych zarzutów.

Obrońca obwinionej E. G., uzasadniając swoje stanowisko w tym zakresie, wskazał, że orzeczenie dyscyplinarne wydane przez Odwoławczą Komisję Dyscyplinarną dla Nauczycieli przy Ministrze Edukacji Narodowej narusza prawo nie respektując nakazu umorzenia postępowania dyscyplinarnego jeżeli nastąpiło przedawnienie karalności uregulowane w art. 81 ustawy z 26 stycznia 1982r. Karta Nauczyciela.

Wskazać należy, że zgodnie z treścią art. 81 ust. 1 ustawy z 26 stycznia 1982r. Karta Nauczyciela, postępowanie dyscyplinarne nie może być wszczęte po upływie 3 miesięcy od dnia uzyskania przez właściwy organ, przy którym powołana została komisja dyscyplinarna wiadomości o popełnieniu czynu uzasadniającego nałożenie kary i po upływie 3 lat od popełnienia tego czynu. Jeżeli jednak czyn stanowi przestępstwo, okres ten nie może być krótszy od okresu przedawnienia ścigania tego przestępstwa.

Dla oceny zasadności podniesionego zarzutu przedawnienia przywołać należy stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w uchwale z 24 stycznia 2013r. w sprawie

I KZP 18/12. Uchwała ta wprawdzie dotyczy kwestii zasad odwoływania się od orzeczeń organów dyscyplinarnych, rodzaju procedury mającej zastosowanie przy rozpoznawaniu tych odwołań, ale zawiera również spostrzeżenia o charakterze ogólnym, dotyczące postępowania dyscyplinarnego różnych grup zawodowych.

W przywołanej uchwale Sąd Najwyższy odwołał się do orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, w którym wielokrotnie akcentowano, że postępowanie dyscyplinarne zachowuje wszystkie gwarancje praw jednostki, określone przepisami art. 42-45 i 78 Konstytucji RP, które znajdują zastosowanie do oceny nie tylko regulacji stricte karnych, ale również do innych mających charakter represyjny.

Prawo dyscyplinarne wprost należy uważać za szczególną gałąź, czy rodzajową odmianę prawa karnego (vide wyrok z 8 grudnia 1998r., w sprawie K 41/97). Odpowiedzialność dyscyplinarna ma bez wątpienia charakter represyjny, na co wskazuje katalog kar orzekanych w tym postępowaniu, a które są zbliżone lub wręcz identyczne z karami i środkami karnymi orzekanymi w ramach odpowiedzialności karnej.

Przedawnienie jest instytucją opierającą się na przekonaniu, że po upływie określonego czasu od popełnienia przestępstwa, pociąganie jego sprawcy do odpowiedzialności nie jest celowe. Jest okolicznością uchylającą karalność.

Skutkiem procesowym przedawnienia jest zakaz wszczynania postępowania oraz nakaz umorzenia postępowania wszczętego w sprawie o przestępstwo, którego karalność ustała. Artykuł 101 § 1 k.k. różnicuje okresy przedawnienia karalności w zależności od wagi przestępstwa, oceny jego społecznej szkodliwości (Andrzej Marek, Komentarz do art. 101 kodeksu karnego (LEX 2010)).

Interpretacja art. 81 ust. 1 Karty Nauczyciela prowadzi do wniosku, że regulacja w nim zawarta dotyczy również przedawnienia karalności. Przemawia za tym wyodrębnienie we wskazanym przepisie dwóch sytuacji, tj. takiej, kiedy przewinienie dyscyplinarne nie wyczerpuje jednocześnie znamion przestępstwa oraz takiej, w której stanowi ono jednocześnie przestępstwo.

Czyny będące przedmiotem postępowania dyscyplinarnego, a stanowiące przestępstwo, są bardziej szkodliwe i z tego właśnie względu, w stosunku do nich w postępowaniu dyscyplinarnym obowiązują terminy przedawniania odnoszące się do danego przestępstwa, a zatem co do zasady dłuższe.

Skutkiem procesowym przedawnienia jest zakaz wszczynania postępowania oraz nakaz jego umorzenia wszczętego w sprawie o przestępstwo, którego karalność ustała.

Według § 4 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 22 stycznia 1998r. w sprawie komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli i trybu postępowania dyscyplinarnego, nie wszczyna się postępowania dyscyplinarnego, a wszczęte umarza, gdy nastąpiło przedawnienie odpowiedzialności dyscyplinarnej, o którym mowa w art. 81 ust. 1 ustawy. Wykładnia gramatyczna art. 81 ust. 1 ustawy z 26 stycznia 1982r. Karta Nauczyciela prowadzi do wniosku, że przedawnienie karalności czynu uzasadniającego nałożenie kary na nauczyciela w postępowaniu dyscyplinarnym następuje po upływie 3 lat od popełnienia tego czynu. Jeżeli jednak czyn stanowi przestępstwo, okres ten nie może być krótszy od okresu przedawnienia karalności tego przestępstwa.

Mając na uwadze powyższe, należy przyjąć, iż jeżeli obwinionej zarzucono popełnienie czynu z art. 212 k.k. w okresie od 7 czerwca 2005r. do 10 lipca 2005r., to w oparciu o regulację z przepisu art. 101 § 2 k.k. w związku z art. 102 k.k., termin przedawnienia upłynął 10 lipca 2013r.

Wynika to z tego, że karalność przestępstwa ściganego z oskarżenia prywatnego, a z takim ma się do czynienia na gruncie przedmiotowej sprawy, ustaje z upływem roku od czasu, gdy pokrzywdzony dowiedział się o osobie sprawcy przestępstwa, nie później, niż z upływem 3 lat od czasu jego popełnienia. Przy czym, jeżeli w okresie wyżej wskazanym, a więc owego roku, wszczęto postępowanie przeciwko osobie, karalność popełnionego przez nią przestępstwa przedawnia się z upływem 5 lat od zakończenia tego okresu. Zatem, najpóźniej od daty 10 lipca 2008r. zaczął biec termin 5 lat przedawnienia karalności popełnionego przez obwinioną czynu i upłynął w dniu 8 stycznia 2013r. Podkreślenia wymaga fakt, iż terminy przedawnienia karalności wskazane w art. 102 k.k. mają charakter bezwzględny. Ich upływ powoduje, że nie jest już możliwe ukaranie sprawcy.

Z tych względów, na podstawie przepisu art. 386 § 3 k.p.c., Sąd Apelacyjny uchylił zaskarżone orzeczenie i poprzedzające je orzeczenie Komisji I instancji

i umorzył postępowanie.

/-/SSA J.Pietrzak /-/SSA T.Szweda /-/SSA M.Żurecki
Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR